

Desinformatie in tijden van corona

opgesteld door Netwerk Mediawijsheid
31 maart 2020

Aanleiding

OCW en BZK hebben zorg dat de berichtgeving over nepnieuws in tijden van corona versnipperd is en niet terecht komt bij de mensen die onvoldoende weerbaar zijn tegen nepnieuws. Het ontbreekt op dit moment aan overzicht van de verspreiding en berichtgeving rond nepnieuws en daarmee aan inzicht in de omvang van het probleem en de mogelijke maatregelen. Aan Netwerk Mediawijsheid is daarom op 26 maart 2020 gevraagd om middels een quickscan de situatie in kaart te brengen en advies uit te brengen over een aanpak.

Onderzoeksvragen

1. Op welke platformen wordt nepnieuws over COVID-19 verspreid?
2. Welke organisaties delen informatie over COVID-19? (Hierin maken we onderscheid tussen overheidsinstellingen, zorginstellingen, mediaorganisaties, educatieve platformen en overige instellingen).
3. Welke organisaties en platformen zijn actief in het herkennen, agenderen en informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?
4. Welke partijen blijven achter in het informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?
5. Wat zijn de kwetsbare doelgroepen waar extra aandacht voor nodig is als het gaat om COVID-19 nepnieuws?

Conclusies naar aanleiding van de quickscan

- Er is veel berichtgeving over corona: bijna alle overheids-, zorg-, media-, educatieve en overige instellingen besteden aandacht aan COVID-19. Ze geven hun doelgroep informatie over het virus of handvatten om hun werk uit te oefenen.
- Er is veel nepnieuws in omloop. Vaak loopt dat via kanalen waar geen toezicht op is door platformen zelf zoals whatsapp. Maatregelen die deze platformen nemen zijn dan ook niet van toepassing hierop.
- Mensen worden maar beperkt gewezen op nepnieuws. Wat opvalt is dat vooral mediaorganisaties incidenteel aandacht besteden aan nepnieuws over het coronavirus. Dit doen ze middels een nieuwsbericht, waarin ze een specifiek voorbeeld ontkrachten. Bijna alle overheids-, zorg-, educatieve en overige instellingen besteden er geen aandacht aan. De zorginstellingen die er wel aandacht aan besteden doen dit incidenteel en voornamelijk wanneer het nepnieuws de eigen instelling betreft.
- Dit leidt tot problemen: daar waar mensen betrouwbare informatie gaan zoeken over corona krijgen ze maar een half beeld dat niet aansluit bij eventueel nepnieuws dat ze hebben vernomen. Zij weten daardoor niet meer goed wat te geloven.
- Factcheckers en organisaties die met nepnieuws bezig zijn bereiken niet alle doelgroepen. Met name de kwetsbare groepen vallen buiten de boot omdat zij de weg daarnaar niet weten te vinden. Of omdat de informatie niet laagdrempelig wordt aangeboden.
- Nepnieuws over corona leidt tot angst en onzekerheid bij mensen en leidt zo tot extra maatschappelijke onrust in deze crisistijd. Dit is onwenselijk en werkt tegenovergesteld aan een effectieve aanpak coronacrisis.

Aanbevelingen

Om maatschappelijke onrust te voorkomen is het nu nodig om burgers te informeren en wapenen over nepnieuws over corona. Het is belangrijk dat dit niet eenmalig of incidenteel gebeurt, maar dat geïnvesteerd wordt in een samenhangende, structurele aanpak.

Hiervoor zijn 4 sporen nodig:

- Alle organisaties die berichten over corona worden gevraagd om ook aandacht te besteden aan nepnieuws over corona. Het zou goed zijn als er standaard op alle websites van de in kaart gebrachten instellingen (bij onderzoeksvraag 2) een **banner** komt over corona nepnieuws. Vanuit de banner wordt doorverwezen naar een landingspagina waar informatie, tips en tricks te vinden zijn.
- Ontwikkelen **landingspagina**, met medewerking van factcheckers. De landingspagina wordt gehost door een autoriteit op dit gebied. De landingspagina biedt in principe de meest belangrijke informatie over corona en nepnieuws (zoals de werking van nepnieuws, recente voorbeelden van corona en nepnieuws). Het fungeert ook als wegwijzer naar een (beperkt) aantal maatschappelijke organisaties op het gebied van nepnieuws. Denk aan [Nieuwscheckers](#) (en de [HALT-methode](#)), [NuCheckt](#), [World Health Organization](#) (mythes ontkracht in het Engels) of [Humans Corona Debunker](#) die actief nepnieuwsberichten ontcrachten. Belangrijk is dat de pagina laagdrempelig en actueel is. Geen verzameling van feiten en linkjes dus maar een speels, aantrekkelijk geheel met een duidelijk filmpje, infographic, tips&tricks, quiz etc.
- Installeren **meldpunt** nepnieuws en corona op de landingspagina, waarmee de al bestaande factcheckers gekoppeld worden. Een meldpunt zou goed passen bij een overheidsinstantie: het biedt onmiddellijk een loket en brengt tegelijkertijd in kaart waar mensen zich zorgen over maken. Het meldpunt kan opgenomen worden op de landingspagina.
- **Campagnematig** agenderen van het risico van nepnieuws en aandacht vragen voor de banner, landingspagina en meldpunt.

Voorwaarde voor een effectieve aanpak is de snelheid van handelen. De kabinets maatregelen die vandaag worden aangekondigd lopen wellicht door tot begin/mid mei. Binnen twee weken zou bovenstaande up & running moeten zijn.

BIJLAGE Onderzoeksvragen quickscan

Inhoudsopgave

1: Op welke platformen wordt nepnieuws over COVID-19 verspreid?	5
2: Welke organisaties delen informatie over COVID-19?	7
2.1 Overheidsinstellingen	7
2.2 Zorginstellingen	8
2.3 Mediaorganisaties: landelijke media	12
2.4 Mediaorganisaties: regionale media	14
2.5 Mediaorganisaties: internationale media	15
2.6 Educatieve platformen	15
2.7 Overige instellingen	16
3: Welke organisaties en platformen zijn actief in het herkennen, agenderen en informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?	22
4: Welke partijen blijven achter in het informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19, oftewel; waar liggen de blinde vlekken?	23
5: Wat zijn de kwetsbare doelgroepen waar extra aandacht voor nodig is als het gaat om COVID-19 nepnieuws?	24

1: Op welke platformen wordt nepnieuws over COVID-19 verspreid?

Whatsapp
Facebook
Twitter (bijv. van twitteraccount @coronanederland (inmiddels offline gehaald))
Instagram
YouTube
TikTok
Google
Reddit
LinkedIn

Websites met des- en misinformatie

De Dagelijkse Standaard
Scepter
Fenixx
Xander Nieuws
Amalek
Martin Vrijland (pseudoniem): https://www.martinvrijland.nl/nieuws-analyses/op-het-corona-virus-wuhan-virus-rust-een-engels-patent-nummer-ep3172319b1/
JD Report
Transitieweb

Bron: [KRO-NCRV "Pointer": Flinke stijging van onbetrouwbaar nieuws over coronavirus op Twitter](#)

2: Welke organisaties delen informatie over COVID-19?

(Hierin maken we onderscheid tussen overheidsinstellingen, zorginstellingen, mediaorganisaties, educatieve platformen en overige organisaties).

2.1 Overheidsinstellingen

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) [informereren over actuele informatie COVID-19 en maatregelen vaststellen]	Actuele informatie over het nieuwe coronavirus (COVID-19)
Rijksoverheid	> Coronavirus COVID-19 > Video's over het coronavirus in Nederlandse Gebarentaal (NGT)
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)	Coronavirus
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	Coronavirus
Gemeente Amsterdam	Coronavirus (COVID-19) in de regio Amsterdam
Gemeente Utrecht	Coronavirus
Gemeente Breda	Coronavirus
Gemeente Rotterdam	Maatregelen coronavirus Rotterdam
Gemeente Leiden	Veelgestelde vragen en nieuws over het coronavirus
Gemeente Den Haag	Coronavirus
Gemeente Groningen	Coronavirus: gevolgen voor de dienstverlening
Gemeente Leeuwarden	Coronavirus (COVID-19)
Gemeente Lelystad	Maatregelen vanwege coronavirus
Gemeente Eindhoven	Maatregelen in verband met het coronavirus
Gemeente Arnhem	Informatie over het coronavirus

+ Websites van alle gemeenten van Nederland	
Nationaal Cyber Security Centrum	Veilig thuiswerken (in verband met Coronavirus)

2.2 Zorginstellingen

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
World Health Organization	Myth busters
Gezondheidsnet [informereren over gezondheid]	> Coronavirus > Nepnieuws rondom coronavirus: zo trap je er niet in
Thuisarts.nl [informereren over gezondheid en ziekten. De website is opgezet door huisartsen.]	Nieuw coronavirus
Zorgwijzer.nl	> Heb ik het coronavirus (gehad)? Dit zijn de symptomen > Coronavirus: dit is het goede nieuws (China, medicijn, vaccin)
Nederlands Huisartsen Genootschap	Dossier Coronavirus (COVID-19)
Pharos [Landelijk expertisecentrum die bijdraagt aan het terugdringen van grote gezondheidsverschillen.]	> Het Corona-virus > Begrijpelijke informatie coronavirus - informatiekaart [Ze hebben een begrijpelijke informatiekaart gemaakt van het coronavirus. Deze hebben ze ook vertaald in meerdere talen.]
GGZ Nederland	Coronavirus en de zorg
Jouw GGD	Corona
GGD Amsterdam	Corona virus
GGD regio Utrecht	Laatste nieuws corona Corona regio Utrecht
GGD Zeeland	Landelijke update Coronavirus COVID-19
GGD Hollands Noorden	Infectieziekten

GGD Gooi & Vechtstreek	> Actuele informatie over het coronavirus > live blog coronavirus
GGD Flevoland	Informatie coronavirus
GGD IJsselland	Het nieuwe coronavirus
GGD Drenthe	Coronavirus
GGD Fryslân	Coronavirus COVID-19
GGD Groningen	Wat kan ik doen tegen het coronavirus?
GGD Twente	> Update coronavirus, 26 maart, 12:40 uur > Corona - Infectieziekten
GGD Noord- en Oost Gelderland	Coronavirus - COVID-19 GGD NOG
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden	Vragen over het coronavirus?
GGD Gelderland-Zuid	Nieuw coronavirus
GGD Hart voor Brabant	Coronavirus
GGD Brabant-Zuidoost	Coronavirus in de regio Zuidoost-Brabant
GGD West-Brabant	Coronavirus
GGD Limburg-Noord	Coronavirus
GGD Zuid Limburg	Coronavirus
Dienst Gezondheid & Jeugd zhz	Coronavirus (COVID-19)
GGD Rotterdam-Rijnmond	Coronavirus
GGD Haaglanden	Coronavirus
GGD Hollands Midden (Leiden)	Nieuw coronavirus

	Twitterde bijv. over nepnieuws: "Belangrijk: Een bericht dat via Whatsapp verspreid wordt over de aanwezigheid van het Coronavirus in Leiden is nep. Op dit moment is er GEEN bevestigd geval van het #coronavirus in #Leiden of in onze regio Hollands Midden."
GGD Kennemerland	Coronavirus
GGD Zaanstreek-Waterland	Actuele informatie coronavirus
Amphia Ziekenhuis	Vanwege een nepnieuwsbericht over crisis in het ziekenhuis hebben ze een persbericht eruit gestuurd: Coronavirus
Allesoverhetgebit.nl	Coronavirus: heb je een afspraak bij de tandarts?
Moetiknaardedokter.nl	Coronavirus
Apotheek.nl	Coronavirus voor uw en onze veiligheid - meer informatie
Service Apotheek [elke locatie heeft zijn eigen website]	Coronavirus en longziekte
ApothekersNieuws	coronavirus
Longfonds	Vragen over corona
Nursing	Corona: de RIVM-richtlijnen op een rij
Zorgvisie	coronavirus Archieven
Kenniscentrum LVB	Het coronavirus en mensen met een LVB
MIND Korrelatie + MIND Young	Steun in coronatijd: tips, advies en contact
Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie	Hoe praat je met kinderen over het coronavirus?
Nederlands Centrum Jeugdgezondheid	Coronavirus
+ eigen website van de ziekenhuizen	
Zorg van nu (van Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)	Digitale ondersteuning bij COVID-19 (Coronavirus)

Kennisplein Gehandicaptensector	<ul style="list-style-type: none"> >Gratis pictogrammen coronavirus >Coronavirus gehandicaptenzorg >Materialen coronavirus
Nederlands Zorgautoriteit	Vragen en antwoorden coronavirus Actueel
Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland	Informatie over coronavirus en gehandicaptenzorg: maatregelen, veelgestelde vragen, tips en adviezen
Cordaan [helpt mensen die zorg, ondersteuning of begeleiding nodig heeft]	Informatie Coronavirus
Philadelphia [ondersteunt mensen met een beperking]	<ul style="list-style-type: none"> >Hallo Thuis [platform met informatie, maar ook optredens, workshops en verhalen] >Coronavirus: nieuws, vragen en feiten >Vragen over coronavirus

2.3 Mediaorganisaties: landelijke media

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
Nu.nl	Coronavirus Liveblog
NOS	<p>Meeste berichten over coronavirus zijn betrouwbaar, maar er is ook nepnieuws</p> <p>Ook Jeugdjournaal (voor kinderen): Nepberichten over het coronavirus gedeeld</p> <p>Ook NOS Stories (voor jongeren): Fake news over corona: scholen kampen met nepberichten</p> <p>Ook NOS op 3: Hier haalt het kabinet zijn corona-informatie vandaan</p> <p>Ook Nieuwsuur: Nepnieuws-expert: 'Enorm veel valse informatie rondom het coronavirus'</p>
Algemeen Dagblad (AD)	<p>>Nepnieuws even 'viraal' als corona: complotten en propaganda rond het virus</p> <p>>Wat we uit de coronacijfers kunnen leren (en vooral ook: wat niet) (ook grafieken worden uit zijn verband gehaald)</p>
de Volkskrant	<p>>Nieuws over het coronavirus? Pas op voor valse berichten en malware</p> <p>>Nepnieuws kost artsen onnodig veel tijd: 'Sommigen zeggen dat wij aan censuur doen'</p> <p>>Dit moet u weten over het coronavirus</p>
NRC (Handelsblad en Next)	<p>>Misinformatie over coronavirus gaat ook viraal</p> <p>>Hoe filter je alle corona-onzin uit Facebook, Twitter en YouTube?</p> <p>>Liveblog: Meer dan duizend doden door het coronavirus in de VS</p>
De Telegraaf	'Russisch nepnieuws over corona om impact te vergroten'
Trouw	<p>>EU: Rusland overspoelt ons met nepnieuws over corona</p> <p>>Liveblog: corona in Nederland</p>
Het Financieele Dagblad	Coronavirus
Reformatorisch Dagblad	Liveblog coronavirus
Nederlands Dagblad	<p>>Dossier coronavirus</p> <p>>Viral: Nepnieuws over virus</p>
RTL Nieuws	<p>>Coronapaniek werkt nepnieuws in de hand</p> <p>>Coronavirus</p>
SBS6: Hart van Nederland	<p>>Bleekmiddel slikken en cocaïne snuiven: hoe herken je nepnieuws tijdens de coronacrisis?</p> <p>>LIVEBLOG Het laatste nieuws over het coronavirus in</p>

NPO Zapp	Coronavirus
Human	Corona Debunker - Medialogica Onderwijs [educatief materiaal voor o.a. nepnieuws]
KRO-NCRV: Pointer	> Flinke stijging van onbetrouwbaar nieuws over coronavirus op Twitter > Twintig misleidende nieuwsberichten over coronavirus worden verspreid via Twitter
AVRO-TROS: EenVandaag	> Een corona-zelftest? Onzin, volgens deze longarts > 'Het is totale onzin' dat ibuprofen het coronavirus zou verergeren
WNL	Nepnieuws in omloop over corona: 'Kijk goed wat je doorstuurt of deelt'
Omroep Max: Meldpunt	Zo herkent u nepnieuws over Corona
Dumpert	Tag Corona - dumpert.nl
7Days (Jongerenkrant)	'Drink warm water' en andere onzin over corona
BNR Nieuwsradio	LIVEBLOG S&P 500 keldert 11,6 procent, grootste dagverlies ooit
Klik [Klik is hét vakmedium voor werkenden in- en belangstellenden voor de verstandelijk gehandicaptenzorg.]	Zorg in tijden van corona
Zorg + Welzijn [magazine]	Corona-update: 'Daag cliënten uit hun financiële risico's onder ogen te zien'
Nieuws.nl	Corona Archieven

2.4 Mediaorganisaties: regionale media

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
Leeuwarder Courant	<ul style="list-style-type: none"> >Nepnieuws over corona gaat rond op social media: zo herken je wat wel en niet waar is >'Russische desinformatie over corona om paniek te zaaien' >Liveblog coronavirus Negen Friezen positief getest op het coronavirus sinds donderdag, totale aantal bevestigde besmettingen in Friesland 77
De Stentor	<ul style="list-style-type: none"> >Ziekenhuis overweegt stappen na corona-nepnieuws: 'Smakeloos' Binnenland >Dossier Coronavirus
Dagblad van het Noorden	<ul style="list-style-type: none"> >Nepnieuws even viraal als corona complotten en propaganda rond het virus >Coronavirus
ED	Nepnieuws even 'viraal' als corona: complotten en propaganda rond het virus
de Gelderlander	<ul style="list-style-type: none"> >Dossier Coronavirus >Nepnieuws even 'viraal' als corona: complotten en propaganda rond het virus
Het Parool	Coronavirus
AT5	<ul style="list-style-type: none"> >Nepnieuws verspreid over coronavirus >Dossier: coronabesmetting in Amsterdam
Omroep Gelderland	LIVEBLOG Politie waarschuwt voor nepnieuws over corona
Omroep Brabant	<ul style="list-style-type: none"> >Nepnieuws over coronavirus in Gemert gaat rond op social media >Omroep Brabant
Omroep West	Coronavirus in de regio
RTV Oost	Coronavirus in Overijssel
RTV Drenthe	Corona in Drenthe
RTV Noord	Het coronavirus in Groningen
1Limburg.nl	CORONAVIRUS
Omrop Fryslân	Corona

2.5 Mediaorganisaties: internationale media

ORGANISATIE	RELEVANTE LINKS
The Guardian	Russian media 'spreading Covid-19 disinformation' World news
BBC News	Coronavirus: Fake news is spreading fast
Buzzfeed News	>Here's A Running List Of The Latest Hoaxes Spreading About The Coronavirus >India Is In The Middle Of A Coronavirus YouTube Frenzy, And It's Going To Get People Killed
Newsy	Breaking Down The Disinformation Ecosystem Around Coronavirus (goede uitleg van verschillende type desinformatie)
Reuters	Coronavirus Live Events
Agence France Presse (AFP)	Busting coronavirus myths
Deutsche Presse Agentur (DPA)	Coronavirus coverage
CNN	Coronavirus fact fiction myths factcheck
Fox News	Coronavirus
VRT	Coronavirus/Covid-19
NY Times	The Coronavirus Outbreak

2.6 Educatieve platformen

ORGANISATIE	DOEL	RELEVANTE LINKS
Nieuws in de klas	Nieuws in de klas is het educatieplatform van NDP Nieuwsmedia , de brancheorganisatie voor nieuwsbedrijven. Nieuws in de klas stimuleert jongeren via het onderwijs om het nieuws	>Omgaan met nieuws over het coronavirus in de klas >Checklist nepnieuws

	online, in beeld, geluid en op papier te volgen en te interpreteren.	
Stichting Lezen en Schrijven	Helpt laaggeletterden.	Corona in begrijpelijke taal
Mediaproof		Dossier: corona in de media
Jeugdbieb		Jeugdbieb: Corona
Bomberbot	Programmeerlessen en mediawijsheid voor basis- en voortgezet onderwijs. Nu thuisonderwijs voor ouders.	VO: http://bomberbot.nl/vo-mediawijsheid PO: http://bomberbot.nl/thuis
Schooltv	beeldbank van de NPO.	Corona
Oefenen.nl	vergroten van basiskennis en vaardigheden voor iedereen.	10 tips over thuis leren met en zonder Oefenen.nl leerroutes huiswerk
HoeZoMediawijs	kinderen en jongeren kunnen zelfstandig aan de slag met mediawijsheid.	Nepnieuws herkennen voor kinderen [uitbreiden met corona voorbeelden?]
Mediawijsheid.nl	de weg wijzen binnen het onderwerp mediawijsheid.	Hoe herken je nepnieuws én kom je met 'n gefundeerd weerwoord?
Beeld en geluid op school	Platform met film- en audiomateriaal, uit het archief van Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, voor het onderwijs.	Bijvoorbeeld zoeken op coronavirus en nepnieuws. [geen specifiek materiaal over nepnieuws over het coronavirus]
ZorgLeren	Verzorgen digitale bij-en nascholing voor zorgverleners.	COVID-19 coronavirus [online cursus over COVID-19]
All You Can Learn	Online cursussen binnen de sector Zorg en Welzijn.	Corona en de zorgprofessional

2.7 Overige instellingen

ORGANISATIE	DOEL	RELEVANTE LINKS
Nederlands Jeugdinstituut	informereren van kinderen, ouders, opvoeders en professionals in tijden van het coronavirus. En hebben daarnaast informatie voor professionals die werken met anderstaligen en mensen die slechthorend of doof zijn.	> Omgaan met de gevolgen van het coronavirus > Coronavirus: anderstalige en andere alternatieve communicatie Coronavirus
Bibliotheek.nl		Digi-Taalhuis: Thuis tijdens de coronacrisis?
Cubiss	ondersteunen organisaties die zich bezighouden met vraagstukken rondom lezen, leren en informeren.	Website: Iedereen doet mee online
Opvoeden.nl	informereren van ouders.	Coronavirus Informatie over ouderschap
Mediaopvoeding.nl	informereren van ouders over mediagebruik.	Vragen over verantwoord mediagebruik tijdens coronacrisis
Oudersenonderwijs.nl	informereren van ouders met naar schoolgaande kinderen.	Vraag & antwoord: scholen dicht, wat nu? - Ouders & Onderwijs
OnderwijsMetICT	een netwerkorganisatie die graag een brug wil slaan tussen ICT en Onderwijs.	School dicht
De Correspondent	online journalistiek platform.	Wat moet je lezen over coronacijfers?
Bellingcat	doen online onderzoek naar uiteenlopende zaken.	The Coronavirus Disinformation System: How It Works - bellingcat
Villamedia	berichten over journalistiek.	Informatie, informatie, informatie. Het medicijn tegen het desinformatie-virus

DROG	een platform van specialisten en ervaringsdeskundigen op het gebied van desinformatie.	Alles over desinformatie
Plusonline	Website van Plus Magazine. Besteedt o.a. aandacht aan gezondheid. De doelgroep zijn senioren.	> Nepnieuws rondom coronavirus: zo trap je er niet in > Coronavirus
TNO	onafhankelijke onderzoeksorganisatie.	Kennis en expertise tijdens de coronacrisis: TNO staat voor je klaar
Scientias.nl	populair-wetenschappelijke nieuwssite.	> Coronavirus: het laatste wetenschappelijke nieuws over het coronavirus > Het nieuwe coronavirus is echt niet door mensen gemaakt
Coronavirus.nl	Coronavirus.nl is een platform waar nieuws wordt verzameld over het Coronavirus.	Ze zeggen: "We zijn zelf geen experts op het gebied van virussen en deze portal zal dus uitsluitend fungeren als doorgeefluik van informatie. Ga daarom zelf kritisch om met de informatie schat zelf de betrouwbaarheid van de bron goed in! Vanzelfsprekend is er altijd meer informatie te vinden bij de officiële Nederlandse bron: RIVM ."
Landelijk Inforum Corona Infocentrum	Tonen van betrouwbare informatie. Samenwerking met betrouwbarebron.nl . Wordt financieel ondersteund door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.	Landelijk Inforum Corona Infocentrum - voor professionals
Verbond van verzekeraars	de brancheorganisatie van schade- en levensverzekeraars.	Coronavirus
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant		Update Coronavirus
Politie		> Voorkom verspreiding van nepnieuws: denk voor je deelt

		> Coronavirus en politiewerk
Brandweer Nederland		Actueel
Indebuurt.nl	verschillende steden hebben een eigen pagina met nieuws over het coronavirus.	Politie waarschuwt voor nepnieuws: 'Straten gaan niet op slot'
Rode Kruis	noodhulporganisatie.	Wereldwijd in actie tegen het coronavirus
Leger des Heils	komt op voor de dak- en thuislozen.	Leger des Heils Coronavirus: wat doet het Leger des Heils?
Fonds Slachtofferhulp	en onafhankelijke, maatschappelijke organisatie die opkomt voor slachtoffers in Nederland.	COVID-19: Waar vind ik betrouwbaar nieuws?
Koraal	Voor mensen van alle leeftijden met ernstige (verstandelijke) beperkingen en complexe gedrags- en/of psychische problemen. Ze bieden zorg, onderwijs en arbid.	> Corona dossier > Brochure over Corona in eenvoudige taal. > Corona in Taal voor allemaal
Digivaardig in de Zorg	De coalitie Digivaardig in de zorg zet in voor het verbeteren van digitale vaardigheden in de zorg. Ze worden ondersteund door ECP Platform voor Informatie Samenleving .	Nieuws
ECP Platform voor Informatie Samenleving		Een boost voor digitalisering in de zorg door coronacrisis
Buro Wisselstroom	een adviesbureau gespecialiseerd in de menselijke kant van digitale zorginnovatie.	Informatie over het Coronavirus (op Dropbox)
SeniorWeb	helpt senioren om de digitale wereld begrijpelijker te maken. Ze hebben mooi blogartikel geschreven o.a. over hun corona-initiatief Thuis online .	> De digitale wereld maakt het leven leuker en makkelijker > Nepmails RIVM met corona-update > WhatsApp: stuur geen nepnieuws corona door

Nationaal Ouderenfonds	Goed doel voor ouderen.	> Het Ouderenfonds & het coronavirus > Wegwijs op internet met Welkom Online [project om ouderen te helpen bij hun eerste stappen online]
KBO-PCOB	Ouderenbond	Informatielijn voor alle ouderen in Nederland (samen met NOOM)
Netwerk NOOM	Netwerk van Organisaties van Oudere Migranten.	Infolijn voor alle ouderen in Nederland (samen met KBO-PCOB)
ANBO	Ouderenbond	Het coronavirus
Movisie	Landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken.	Thema Coronadossier sociale vraagstukken
Vilans	Landelijke kennisorganisatie voor de langdurende zorg	Tips over preventiemaatregelen tegen besmetting coronavirus in de gehandicaptenzorg
Digidagbesteding.nl	Dit platform is een tool voor de Vereniging Gehandicaptenzorg (VG) professionals, een hulpmiddel om in sneltreinvaart online dagbesteding te gaan bieden en de cliënten door deze lastige tijd van sociale isolatie in Coronatijd heen te helpen.	Wat is Corona en hoe gaan we ermee om?
Leer zelf online	E-learning voor kwetsbare groepen.	Begrijpelijke en toegankelijke informatie coronacrisis
Veiliginternetten.nl	Veilig internetten is een website waar mensen tips, tricks en praktische stap voor stap uitleg kunnen vinden over wat zij kunnen doen en laten om veilig te internetten.	Coronavirus en je digitale veiligheid
Stichting School & Veiligheid	Stichting School & Veiligheid ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat.	Coronavirus: maatregelen in en gevolgen voor het onderwijs

ActiZ	ActiZ is de branchevereniging van bijna 400 organisaties die actief zijn op het gebied van zorg en ondersteuning aan ouderen, (chronisch) zieken en jeugd.	Dossier coronavirus voor zorgorganisaties
Friese Jeugdzorgonline	De Friese gemeenten, SDF en het actieprogramma Foar Fryske Bern stellen met Friesejeugdzorgonline.nl een platform beschikbaar voor online zorg en samenwerking.	Website is: friesejeugdzorgonline.nl
V&VN	beroepsvereniging voor verpleegkundigen en verzorgenden.	Coronavirus
Eenvoudig Communiceren	geven boeken en kranten uit in eenvoudig, begrijpelijk Nederlands.	Lezen in tijden van corona
Het Begint met Taal	taalcoaching voor nieuwkomers	Corona: tips voor taalcoaching
Kennisplatform Integratie & Samenleving	doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit.	Coronadossier
VluchtelingenWerk Nederland	helpt vluchtelingen en asielzoekers.	Zoekresultaten corona
Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)	verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers.	Veelgestelde vragen coronavirus
GeluksBV	combineren van geluk en gezondheid.	Geweldige Wijk app maakt elkaar helpen in tijden van Corona makkelijker

3: Welke organisaties en platformen zijn actief in het herkennen, agenderen en informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19?

ORGANISATIE + RUBRIEK	DOEL	RELEVANTE LINKS
Nu.nl: NUcheckt	NUcheckt controleert dagelijks mogelijk nepnieuws over het coronavirus.	<p>>Nepnieuws over corona: info uit Zwitserland benzinepompen NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl</p> <p>>NUcheckt: Onjuiste informatie in veel gedeeld 'info uit Zwitserland'-bericht NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl</p> <p>>NUcheckt: Bericht dat coronavirus uit Engels lab komt is nepnieuws NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl</p>
Universiteit Leiden: Nieuwscheckers	Studenten journalistiek checken (online) nieuwsberichten. Coördinator van het project is docent Peter Burger .	<p>>FACTCHECK: Zelf coronaberichten checken? Gebruik HALT</p> <p>>Nieuws van Nieuwscheckers over toename desinformatie over coronavirus</p>
Human : Corona debunker	Het coronavirus houdt de wereld in zijn greep. Nieuws over het virus verspreidt zich razendsnel, net zoals nepnieuws. Human volgt de ontwikkelingen op de voet en probeert mythes door te prikken, te debunken.	Corona Debunker - Medialogica
Facebook: het Third Party Fact Checking Program	<p>In Nederland zullen Agence France Presse (AFP) en Deutsche Presse Agentur (DPA) partners worden in het factcheckprogramma.</p> <p>Facebook, WhatsApp (van Facebook), Instagram (eveneens van Facebook), Microsoft, Reddit, LinkedIn, Twitter, YouTube (van Google) gaan samenwerken om nepberichten over het coronavirus snel te</p>	<p>>Facebook zet voor Nederland factcheckers in om coronanepnieuws te bestrijden</p> <p>>Facebook, Reddit, Google, LinkedIn, Microsoft, Twitter and YouTube issue joint statement on misinformation</p>

	verwijderen en nieuws van de overheid en WHO te pushen.	
Poynter Institute: International Fact-Checking Network (IFCN)		> Fighting the Infodemic: The #CoronaVirusFacts Alliance > Database IFCN Covid-19 Misinformation (Database met desinformatie over COVID-19)

4: Welke partijen blijven achter in het informeren over nepnieuwsberichten over COVID-19, oftewel; waar liggen de blinde vlekken?

ORGANISATIE	DOEL SITE	OPMERKING
Dokter Media	uitleg en extra informatie bij medische nieuwsberichten	bericht nog niet over corona. Ze zullen voorlopig geen nieuwe berichten publiceren. Omdat hun aandacht momenteel ligt bij de zorg rond het coronavirus.
Facebookpagina Hoaxmelding	mensen kunnen meldingen maken van berichten wat ze verdenken als nepnieuws.	een bericht over corona. De pagina wordt door vrijwilligers beheerd. Laatste bericht was op 11 mei 2019. Wel 47.560 volgen de Facebookpagina.
De Volkskrant rubriek Klopt dit Wel?		nog geen artikelen te vinden over corona.
Steffie	helpen van kwetsbare mensen in de digitale wereld	corona.steffie.nl
Knack Factchecker	Belgisch tijdschrift	nog geen nepnieuwsberichten over het coronavirus ontkracht. Wel nieuwsberichten over het virus.
Open Embassy	zorgen dat nieuwkomers zinnig, gelijkwaardig en vlot hun weg in Nederland kunnen vinden.	Communicatie alleen op Facebook. Welcome App opgezet.

Mijn gezondheidsgids	Kennisplatform over gezondheid en zorg.	nog geen berichten over het coronavirus.
Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming	Op initiatief van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO) en de Beroepsvereniging van Professionals in Sociaal Werk (BPSW) ontwikkelt het Programma Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming richtlijnen voor jeugdprofessionals en ondersteunt het ook bij de invoering ervan.	nog geen berichten over het coronavirus.
Les op afstand	Opgezet door Kennisnet	www.lesopafstand.nl
Leraar.nl	Website voor en door leraren. Helpen nu met online lesgeven.	www.leraar.nl
Alliantie Kinderarmoede	De Alliantie Kinderarmoede is ontstaan vanuit een samenwerking tussen Missing Chapter Foundation (maakt zich hard voor kind-inclusie), Alles is Gezondheid en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ).	nog geen berichten over coronavirus. Alles is Gezondheid heeft ook nog geen berichten over het coronavirus. Missing Chapter geeft alleen aan dat hun evenementen niet door kunnen gaan.

5: Wat zijn de kwetsbare doelgroepen waar extra aandacht voor nodig is als het gaat om COVID-19 nepnieuws?

Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB'ers)

Laaggeletterden (anderstaligen met taalniveau NT2 + mensen met Nederlands als moedertaal)

Senioren/ouderen
Minder digivaardige mensen
Anderstaligen (zoals arbeidsmigranten, tweede- en derde generatie migranten, expats)
Nieuwkomers
Dak- en thuislozen
Jongeren (sommigen voelen zich onaantastbaar)
Mensen met psychische problemen